

■ Grzegorz Pokrzywka,
Adwokat - Senior Counsel, Praktyka Energetyki i Zasobów Naturalnych, Kancelaria Kubas Kos Gałkowski

Nowe regulacje prawne wspierające inwestycje w biogazowni rolnicze

Biogazownie rolnicze mają znaczny potencjał, aby stać się istotną częścią polskiej transformacji energetycznej w myśl zasad zrównoważonego rozwoju. Nasz kraj posiada ku temu korzystne warunki, z uwagi na znaczący udział w gospodarce rolnictwa oraz przetwórstwa rolno-spożywczego, a także dużą powierzchnię obszarów wiejskich.

Biogazownie rolnicze realizują szereg korzyści ekonomicznych i środowiskowych: wykorzystują zasoby odnawialne do produkcji energii elektrycznej i ciepła, umożliwiają racjonalne zagospodarowanie odpadów oraz samowystarczalność energetyczną społeczności lokalnych. Wpisują się w koncepcję gospodarki obiegu zamkniętego, zapewniając „krążenie” biomasy: od upraw rolnych do pofermentu, wykorzystywanego z powrotem do nawożenia. Biogazownie rolnicze korzystają z substratów pozyskiwanych lokalnie, przez co są w większym stopniu odporne na zakłócenia łańcucha dostaw. Zaletę stanowi dodatkowo ich stabilność i sterowalność, gdyż mogą produkować energię elektryczną i ciepło niezależnie od nasłonecznienia lub wietrzności. Ważnym kierunkiem są także biometanownie, w których produkowany biogaz jest oczyszczany do parametrów pozwalających na zattoczenie go do sieci przesyłowej.

Pomimo istnienia niewątpliwych korzyści i zalet Biogazowni Rolniczych powszechnie uważa się, że są one niewystarczająco reprezentowane w polskim miksie energetycznym. Do rejestru wytwórców biogazu rolniczego, prowadzonego przez Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR), według stanu na październik 2023 r., wpisanych było 135 podmiotów, zaś łączna moc zainstalowana elektryczna wszystkich instalacji wynosiła 151,888 MW.

Specustawa i jej struktura

Stąd też, w celu pobudzenia rozwoju sektora oraz w odpowiedzi na oczekiwania uczestników rynku, w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi powstał projekt ustawy o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie biogazowni rolniczych, a także ich funkcjonowaniu. Ustawa ta, uchwalona przez Sejm RP w dn. 13 lipca 2023 r., weszła w życie w dn. 11 września 2023 r.¹

Omawiany akt prawny skonstruowany został jako „specustawa”. Zawiera

w części ogólnej przepisy wyznaczające pole jej zastosowania. Oprócz tego dokonuje szeregu „punktowych” nowelizacji ustaw szczegółowych, m. in. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Prawo budowlane, Prawo energetyczne, ustawy o OZE, Prawo ochrony środowiska, o odpadach, czy też o nawozach i nawożeniu. Funkcjonowanie biogazowni rolniczych dotyka bowiem różnych gałęzi prawa, co wymaga wprowadzenia przekrojowej regulacji.

W części ogólnej specustawy wprowadzono definicję legalną „biogazowni rolniczej” (art. 2 pkt 2), której brak było w poprzednim stanie prawnym, określając ją jako instalację odnawialnego źródła energii służącą do wytwarzania biogazu rolniczego, energii elektrycznej z bioga-

” **Biogazownie rolnicze korzystają z substratów pozyskiwanych lokalnie, przez co są w większym stopniu odporne na zakłócenia łańcucha dostaw**

zu rolniczego, ciepła z biogazu rolniczego lub biometanu z biogazu rolniczego. Uporządkowano także zawartą w ustawie o OZE definicję biogazu rolniczego oraz wyróżniono obecnie osiem kategorii substratów, które mogą służyć do jego wytwarzania. Utrzymano wyłączenie z zakresu definicji biogazu pozyskiwanego z odpadów komunalnych, ze składowisk odpadów, a także co do zasady z substratów pochodzących z oczyszczalni ścieków (z wyjątkami).

Kryteria podmiotowe

Specustawa zaadresowana została do określonego kręgu podmiotów (art. 3 ust. 1), które są uprawnione do korzystania z jej rozwiązań. Zaliczono do nich m. in.: 1) podmioty prowadzące gospodarstwo rolne lub dział specjalny produkcji rolnej, 2) rolników prowadzących działalność gospodarczą, której przedmiot obejmuje wytwarzanie energii elektrycznej, ciepła, biogazu rolniczego lub biometanu z biogazu rolniczego, 3) grupy producentów rolnych, 4) producentów

artykułów rolno-spożywczych oraz podmioty zajmujące się ich składowaniem lub konfekcjonowaniem, 5) producentów wina. Zakresem ustawy objęto ponadto spółdzielnie energetyczne oraz koordynatorów klastrów energii, co powinno zachęcać do wykorzystywania tych form organizacyjnych. Zakres uprawnionych jest jednak *de facto* znacznie szerszy, za sprawą ujęcia w katalogu także spółki handlowej (art. 3 ust. 1 pkt 9), w której udziały lub akcje posiada jeden z uprawnionych podmiotów (nie wprowadzono przy tym wymogu, aby był to jakiś minimalny procent).

Jednocześnie w art. 7 ust. 1 - ze względu na skorzystanie z preferencyjnych warunków na etapie inwestycyjnym - wprowadzono zasadę, iż w okresie 5 lat

podmiot uprawniony nie może wykonywać w danej biogazowni rolniczej innej działalności. Z kolei w art. 7 ust. 2 przewidziano w tym samym okresie zakaz dokonywania czynności prawnych, których skutkiem byłoby prowadzenie działalności przed podmiot inny niż uprawniony (co dotyczy nieruchomości, na której zlokalizowana jest biogazownia, samej biogazowni, jak i transakcji na udziałach, akcjach spółki kapitałowej, bądź przeniesieniu całości praw i obowiązków w spółce osobowej). Wyjątkiem jest czynność prawna mająca na celu ustanowienie zabezpieczenia spłaty wierzytelności podmiotu finansującego inwestycję, funkcjonowanie biogazowni lub prowadzenie gospodarstwa rolnego. O utracie statusu podmiotu uprawnionego należy poinformować Dyrektora Generalnego KOWR, który wyznacza termin nie dłuższy niż 12 miesięcy na powierzenie wykonywania działalności podmiotowi uprawnionemu. W przypadku niedotrzymania terminu, Dyrektor Generalny KOWR wykreśla dany podmiot z rejestru wytwórców (art. 7 ust. 5). Z kolei w razie uchybienia obo-

wiązkowi informacyjnemu Dyrektor Generalny KOWR w drodze decyzji administracyjnej wymierza karę pieniężną (art. 8 ust. 1).

Kryteria przedmiotowe

Wprowadzono także kryteria przedmiotowe instalacji podlegających regulacjom specustawy. Po pierwsze, musi być ona zlokalizowana na nieruchomości, do której tytuł prawny posiada podmiot uprawniony, a co najmniej część substratów wykorzystywanych do produkcji biogazu musi pochodzić z danego gospodarstwa lub zakładu (ponownie jednak, nie zdefiniowano, jaka ma być to część).

Po drugie, obowiązują limity techniczne: moc elektryczna nie większa niż 3,5 MW, moc cieplna w skojarzeniu nie większa niż 10,5 MW, roczna produkcja biogazu rolniczego nieprzekraczająca 14 mln m³, roczna produkcja biometanu nieprzekraczająca 8,4 mln m³ (przy czym efektywne kryteria techniczne dla skorzystania z niektórych ułatwień np. w zakresie lokalizacji są niższe).

Po trzecie, możliwe jest wykorzystywanie do produkcji biogazu jedynie określonych substratów, których listę zawiera rozporządzenie ministra właściwego do spraw rolnictwa, wydane w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw klimatu, stanowiące w założeniu listę tzw. substratów „bezpiecznych” (rozporządzenie takie ukazało się w dn. 12 października 2023 r.)².

Zmiany w przepisach szczególnych

Lokalizacja

Ustawa wprowadza ułatwienia w zakresie lokalizacji biogazowni rolniczych. Po pierwsze, umożliwia jej lokalizację także w sytuacji, gdy miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (MPZP) przewiduje lokalizację zabudowy związanej z rolnictwem, produkcją lub magazynowaniem. Jest to możliwe pod warunkiem, że lokalizacja biogazowni nie

jest wprost zakazana postanowieniami MPZP, a powierzchnia gruntów rolnych planowanych do przeznaczenia pod nią jest nie większa niż 1 ha. Lokalizacja nie może też dotyczyć gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I-III (wymagających dla „odrolnienia” zgody właściwego ministra). Dodatkowo, dopuszczalne parametry techniczne są w większym stopniu zredukowane i wynoszą: 1 MW mocy elektrycznej, 3 MW mocy cieplnej, 4 mln m³ rocznie biogazu, 2,4 mln m³ rocznie biometanu. Mimo przeznaczenia pod budowę biogazowni rolniczej, specustawa przewiduje utrzymanie kwalifikacji gruntu jako rolnego oraz precyzuje, jakie obiekty i urządzenia są wliczane do powierzchni gruntu rolnego zajętego pod budowę biogazowni. Ma to znaczenie np. z punktu widzenia późniejszego opodatkowania. Specustawa przewiduje także przepis przejściowy, dopuszczający w okresie do 31 grudnia 2025 r. realizację biogazowni rolniczej niezależnie od ustaleń MPZP lub jego braku w ogóle, pod warunkiem jedynie, że nie jest sprzeczna ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Lokalizacja następuje w tych przypadkach na podstawie uchwały rady gminy o ustaleniu lokalizacji (art. 19 ust. 4 specustawy), podejmowanej na wniosek inwestora w terminie 60 dni, z możliwością jednokrotnego przedłużenia o 30 dni.

Proces administracyjno-budowlany

Specustawa w art. 13 wprowadziła ułatwienia w uzyskaniu decyzji o warunkach zabudowy dla biogazowni rolniczej o mocy zainstalowanej elektrycznej do 1 MW lub wytwarzającej ekwiwalentną ilość ciepła, biogazu lub biometanu. Decyzja o warunkach zabudowy powinna zostać wydana w terminie 65 dni - w przeciwnym razie organ wyższego stopnia wymierza właściwemu organowi karę pieniężną w wysokości 500 zł za każdy dzień zwłoki. Postępowanie toczyć ma się w trybie uproszczonym, z ograniczeniem liczby stron oraz czyn-

ności proceduralnych. Z kolei termin do wydania decyzji o pozwoleniu na budowę w zakresie biogazowni rolniczej wynosi 45 dni. Uchybienie terminowi będzie także skutkowało nałożeniem na organ kary pieniężnej - w wysokości 500 zł za każdy dzień zwłoki (art. 35 ust. 6 Prawa budowlanego). Ułatwienie to przysługuje każdej biogazowni rolniczej, spełniającej kryteria art. 4 ust. 1 specustawy, niezależnie od wielkości. Warto jednocześnie odnotować, że specustawa nie wprowadziła zmian np. w procedurze oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia polegającego na budowie biogazowni rolniczej. Wymogi w tym zakresie nie ulegają zmianie, w tym np. próg kwalifikacji biogazowni jako przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (zainstalowana moc elektryczna większa niż 0,5 MW)³.

Przyłączenie do sieci

Specustawa w art. 11 wprowadza zmiany także w ustawie Prawo energetyczne, mające na celu przyspieszenie postępowania w zakresie wydania warunków przyłączenia biogazowni rolniczej do sieci. Ułatwienie dotyczy instalacji, które spełniają kryteria art. 4 ust. 1 specustawy oraz o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 2 MW. Przedsiębiorstwo dystrybucyjne jest wówczas obowiązane wydać warunki przyłączenia w terminie 90 dni od dnia złożenia wniosku (art. 7 ust. 8g pkt 6 Prawa energetycznego).

Produkty pofermentacyjne

Specustawa rozbudowała ponadto ustawę o nawozach i nawożeniu (u.n.n.) o kwestie dotyczące produktów pofermentacyjnych. Do tej pory ich wprowadzanie do obrotu wymagało uzyskania pozwolenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, co było rozwiązaniem czasochłonnym oraz obciążonym wysokimi kosztami. Obecnie mogą być one zbywane do bezpośredniego rolniczego wykorzystania (art. 3 ust. 3 u.n.n.). Przed pierwszym przeznaczeniem na potrzeby własne lub wprowadzeniem do obrotu produktów

pofermentacyjnych, producent jest zobowiązany jedynie poinformować na piśmie wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa (art. 3 ust. 4a-4b u.n.n.). Powyższe rozwiązanie jest skorelowane z jedynym z wymogów dla biogazowni objętych specustawą, jakim jest korzystanie wyłącznie z substratów z zatwierdzonej listy.

Ustawa o odpadach

Warte odnotowania są również zmiany w ustawie o odpadach (u.o.), upraszczające zasady uznawania za produkty uboczne substratów wykorzystywanych

w biogazowni objętej specustawą. Znowelizowany art. 11 ust. 5 u.o., przewiduje, że nie stosuje się do nich procedury uznania za produkt uboczny przeprowadzanej przed marszałkiem województwa i konieczności uzyskiwania decyzji w tym zakresie.

Podsumowanie

Jak widać z powyższego, zmiany wprowadzone specustawą mają szeroki i przekrojowy zakres. Czas pokaże natomiast, czy wprowadzone kryteria podmiotowe oraz przedmiotowe (a zwięsz-

cza ograniczenia techniczne) okażą się wystarczające dla pobudzenia inwestycji w biogazowni rolnicze na wystarczającą skalę. Z pewnością przyjaźniejsze otoczenie prawne stanowi tu jeden z warunków. Nie mniejszą rolę ogrywają jednak także działania edukacyjne oraz istnienie adekwatnych mechanizmów finansowania inwestycji, którym towarzyszyć muszą instrumenty wsparcia. Warty wspomnienia w tym kontekście jest np. program Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej „Energia dla Wsi”. □

Przypisy:

1 Dz. U. z 2023 r. poz. 1597.

2 Dz. U. z 2023 r. poz. 2230.

3 Por. § 2 ust. 1 pkt 47 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, Dz.U. z 2019 r. poz. 1839.

Reklama

Doradztwo techniczne i środowiskowe we wdrażaniu GOZ

„Energopomiar” Sp. z o.o.
ul. gen. J. Sowińskiego 3
44-100 Gliwice

www.energopomiar.com/goz